

Шолудько М. В., доцент, Шолудько М. М., ст. викладач

(Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне)

ПАМ'ЯТНИЙ ЗНАК ВОЇНАМ АТО ТА ГЕРОЯМ НЕБЕСНОЇ СОТНІ НА БУЛЬВАРІ НЕЗАЛЕЖНОСТІ У М. РІВНОМУ – ЯК СИНТЕЗ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА І АРХІТЕКТУРИ В МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Проведено короткий аналіз синтезу (поєднання) образотворчого мистецтва і архітектури в міському середовищі. Визначені особливості та основні принципові підходи до створення об'ємно-просторової композиції пам'ятного знаку воїнам АТО та героям Небесної сотні на бульварі Незалежності у м. Рівному. Представлено ескізний проект пам'ятного знаку.

Ключові слова: синтез, громадський простір, міське середовище, пам'ятний знак, образотворче мистецтво, ескізний проект.

Актуальність статті зумовлена тенденціями спорудження пам'ятних знаків, які формують громадські простори в сучасних містах і являються синтезом (поєднанням) елементів архітектури і скульптури. Пам'ятний знак воїнам АТО і Героям Небесної сотні на бульварі Незалежності у м. Рівному, як елемент громадського простору, визначає і наповнює його художньо-естетичним змістом вшанування пам'яті загиблих в зоні АТО і Героїв Небесної сотні.

Мета статті полягає у проведенні короткого аналізу синтезу (поєднання) образотворчого мистецтва і архітектури в громадському просторі міського середовища на прикладі ескізного проекту Пам'ятного знаку воїнам АТО і Героям Небесної сотні на бульварі Незалежності у м. Рівному.

У синтезі архітектури й образотворчого мистецтва провідну роль відіграє архітектура, що організує простір і являється основою будь-якого комплексу, ансамблю або поєднання окремих творів архітектури, скульптури, живопису. Архітектура значною мірою визначає ідейну спрямованість, місце, масштаб, техніку виконання та загальні принципи композиційного поєднання скульптури, живопису, елементів декоративно-прикладного мистецтва, що є компонентами органічного рішення загальної художньої виразності. Образотворче мисте-

цтво може виступати в синтезі з архітектурою в різних поєднаннях. В одних випадках твори скульптури можуть мати тектонічний зв'язок з будівлею (наприклад каріатиди, атланти в історичній архітектурі), а монументальний живопис-заповнювати відведені для нього поверхні огорожувальних конструкцій і архітектурних елементів – стін, склепінь, перекриттів і т. д. (наприклад, розписи, мозаїка, орнаментальні керамічні облицювання стародавньої архітектури і т. д.). В інших випадках синтез формується поєднанням вільно стоячих скульптурних статуй, декоративних стінок та мозаїчних панно, для яких архітектурні споруди є лише основою, фоном або системою організації простору.

Цей останній прийом, при якому живопис і скульптура отримують порівняно велику самостійність, набув поширення в сучасній архітектурно-художній практиці. Пластика, ритм, масштаб, колір живописних і скульптурних елементів істотно впливають на сприйняття архітектурного вигляду будівлі або комплексу в цілому і, отже, на досягнення єдності, втіленого в синтезі архітектури і образотворчого мистецтва.

У архітектурно-художній практиці різні види і форми синтезу виникли і розвивалися, починаючи з віддалених періодів становлення художньої культури людства. Великого розквіту синтез досягає в стародавньому Єгипті, античній Греції і Римі.

Яскравим прикладом поєднання різних видів мистецтв і архітектури являється ансамбль Акрополя в Афінах, в якому досягнуто зіставлення і художня взаємодія близьких за характером творів архітектури, скульптури і живопису. Рельєфні елементи будівель, скульптурні композиції, живописні розписи у своїй взаємодії більш повно розкривають реалістичні художні образи а також тектонічну сутність архітектурної ордерної композиції. Подібні приклади синтезу скульптури і живопису ще в глибокій давнині з'явилися в країнах Латинської Америки (наприклад – мексиканське мистецтво). У давньоруській художній культурі приклади поєднання архітектури і скульптури представляють собою монастирські ансамблі, кремлівські комплекси, церкви, собори, цивільні споруди. Архітектурне різноманіття форм, їх зв'язок зі скульптурним декором, фресковим живописом і природним ландшафтом сприяли створенню найвиразніших композицій в готичних ансамблях, заснованих на основі органічного поєднання архітектури і скульптури, а також живопису (головним чином у вигляді кольорових вітражів). Найбільш складні і розвинені форми

синтезу образотворчого мистецтва і архітектури набули в епохи Відродження, барокко і класицизму.

Важливе місце в ідейно-художній пропаганді відіграло поєднання монументального мистецтва і архітектури в радянський період, де архітектори прагнули створити ансамблі, в яких архітектура в синтезі з образотворчим та декоративно-ужитковим мистецтвом у всіх його видах відповідали суворим художнім запитам соціалістичного реалізму. Прикладами таких об'єктів являються Палаці піонерів і школярів у Москві та Києві, піонерський табір «Морський» в Артеку, меморіальні комплекси в Ленінграді і Берліні (Трептов-парк) і інші, створені на основі синтезу архітектури, живопису, скульптури, ландшафтного мистецтва. Саме зараз, в умовах сучасного будівництва, в умовах формування новітньої архітектури ідея синтезу образотворчого мистецтва і архітектури може знайти найбільш повне і глибоке втілення, сприяючи створенню гармонійного життєвого середовища, активно впливаючи на формування ідеології, художнього смаку суспільства.

Важливими елементами сучасного урбанізованого міського середовища являються так звані громадські простори із наповненням їх елементами середовищного та ландшафтного дизайну, благоустрою, малих архітектурних форм, синтезу або поєднання елементів архітектури, скульптури, живопису та декоративно-прикладного мистецтва. Провідну роль у формуванні ідейно-художнього змісту громадських просторів відіграють об'єкти монументального та монументально-декоративного мистецтва – пам'ятники, пам'ятні знаки. Історія розвитку великих міст в епоху імперського існування спричинила спорудження багатьох пам'ятників державним діячам, монархам, високопосадовцям та керівникам загальнодержавного, регіонального та місцевого рівнів. За часів незалежності змінилися погляди до національно-значимих постатей і подій та відображення їх у пам'ятниках, монументальних композиціях та пам'ятних знаках. В сучасних умовах розвитку міського середовища характерною тенденцією у процесі спорудження пам'ятників є перевага міської так званої «паркової» скульптури, невеликих пам'ятних знаків над велетенськими дорогими пам'ятниками і монументами минулих часів. Сучасна міська скульптура і пам'ятні знаки не лише є засобом вшанування певних осіб чи подій, але й у синтезі з будівлями, вулицями та площами, парками та скверами формують композицію міського простору. Вони додають своєрідності містам, подекуди підкреслюють унікальність

138

їхньої історичної долі.

У місті Рівному міською владою прийнято рішення про спорудження пам'ятного знаку воїнам АТО та Героям Небесної сотні на бульварі Незалежності.

Територія проектованого об'єкта знаходиться в центральній частині міста в системі забудови громадського центру міста, забезпечена зручною транспортною та пішохідною доступністю, на даний час використовується для функціонування загальноміської зони відпочинку у вигляді пішохідного бульвару Незалежності, від кінотеатру «Україна» до Проспекту миру.

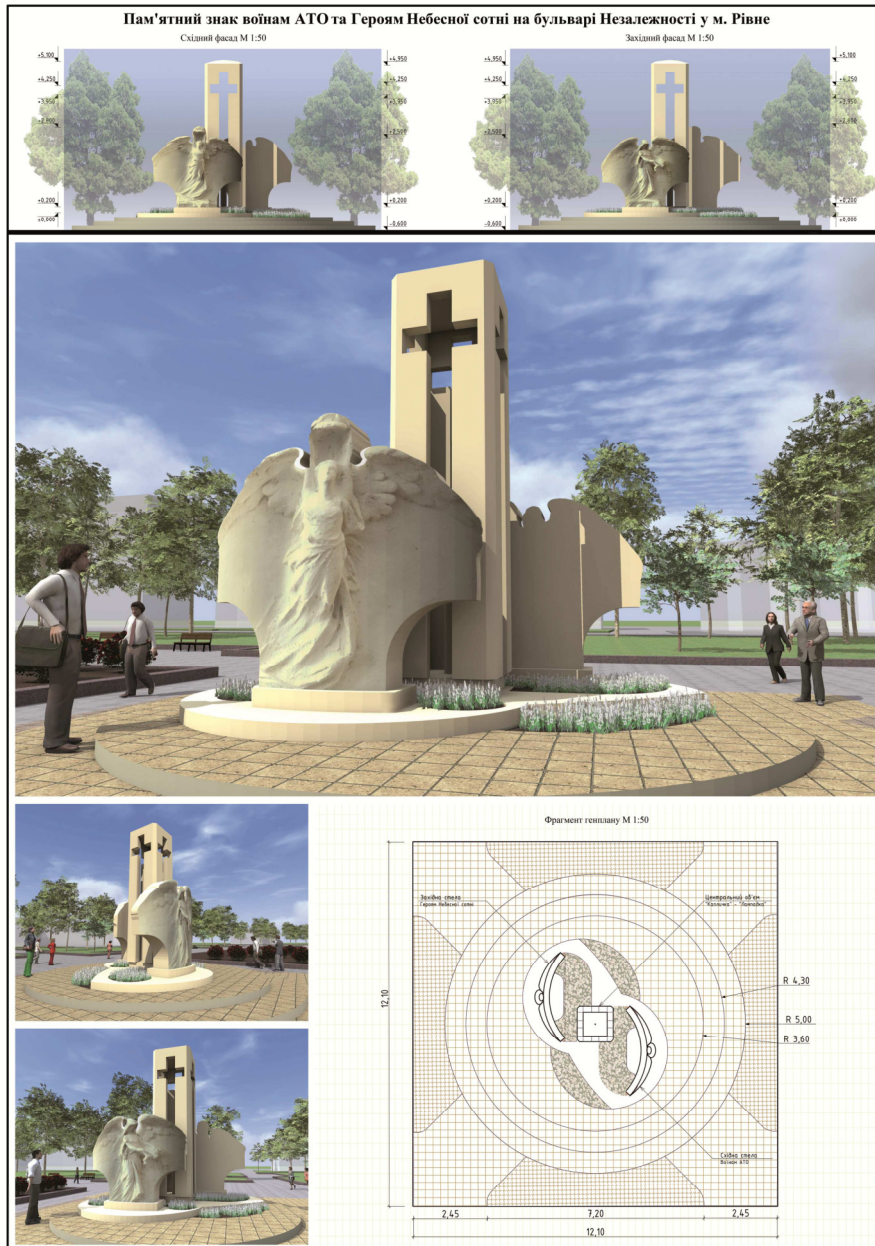
У відповідності до розпорядження Рівненського міського голови від 01.11.2017р. N 983-р «Про проведення відбору ескізного проекту пам'ятного знаку воїнам АТО та Героям Небесної сотні на бульварі Незалежності», наказу управління містобудування та архітектури виконавчого комітету Рівненської міської ради від 23.01.2018 р. N 7-о «Про затвердження Програми та умови відбору ескізного проекту пам'ятного знаку воїнам АТО та Героям Небесної сотні на бульварі Незалежності» проведений конкурсний відбір кращого ескізного проекту пам'ятного знаку. Метою відбору є визначення кращого об'ємно-просторового та ідейно-художнього рішення пам'ятного знаку воїнам АТО та Героям Небесної сотні на бульварі Незалежності у м. Рівному, який найбільш органічно буде вписуватися в архітектурно-ландшафтний ансамбль, підкреслювати гідне пошанування пам'яті загиблих в АТО та під час Революції Гідності. Комісією по відборі кращого ескізного пам'ятного знаку (протокол від 02.04.2018 р.) відібрано для подальшої розробки та реалізації ескізний проект, виконаний авторським колективом у складі:

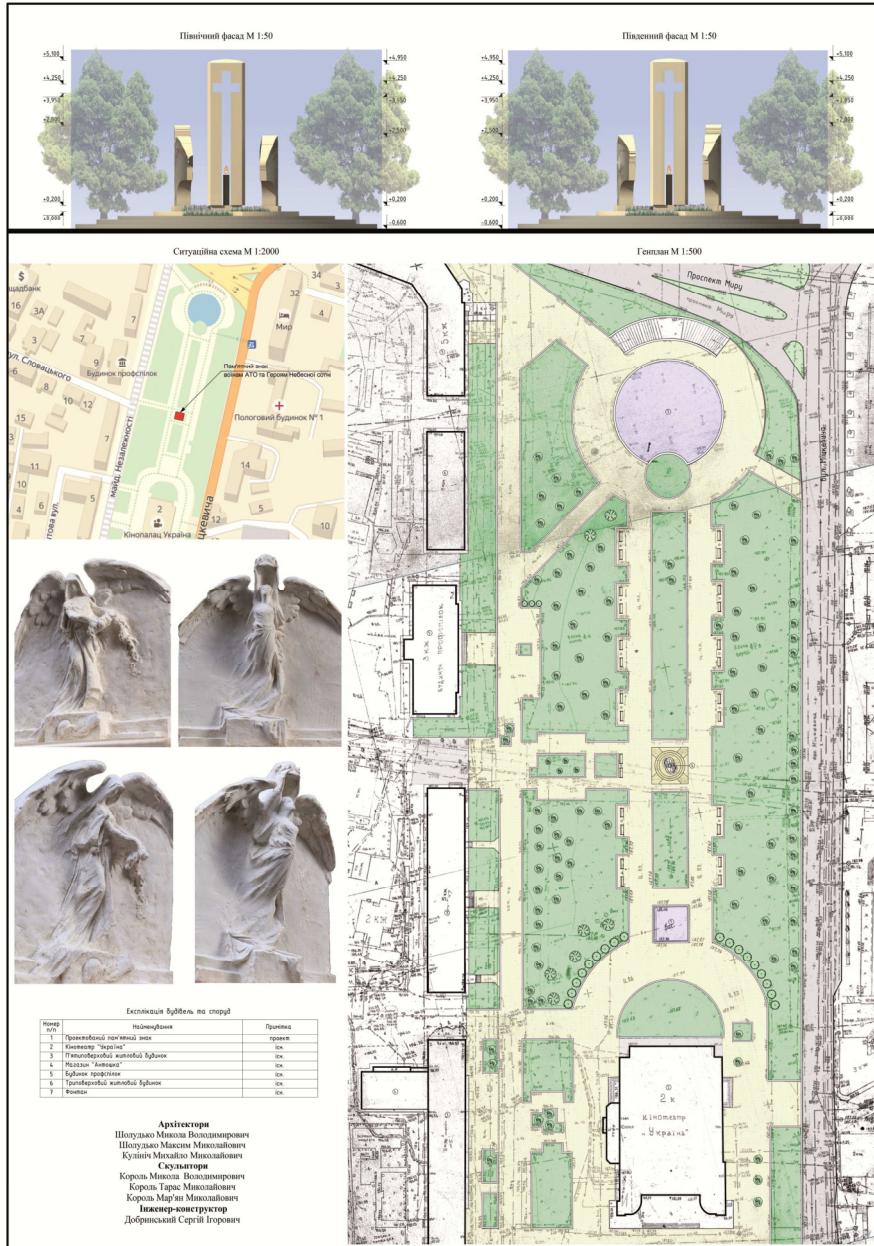
Король М.В., Король Т.М. – скульптори,
Шолудько М.В., Шолудько М.М., Кулініч М.М. – архітектори,
Добринський С.І. – інженер-конструктор.

Згідно проекту пам'ятний знак вирішений у вигляді трьох – елементної композиції із двох дугоподібних кам'яних плит (стел), які орієнтовані на східну і західну пішохідні алеї, і по центру – вертикальний квадратний в плані об'єм з прорізнаними в бокових стінах хрестами, з підсвіткою всередині, що символізує «образ каплички» або «лампадки із свічкою всередині», як символ святості даного духовного місця. Західна кам'яна стіна (стела) вирішена у вигляді дугоподібної форми-крила із горельєфом ангела Героїв Небесної сотні, які пішли в небо, і благословляють на життя тих героїв, які залишились

жити далі. Східна кам'яна стіна (стела) вирішена аналогічно у вигляді дугоподібної форми-крила із горельєфом ангела, який до гори підносить шолом – як символ солдатської звитяги. Проектом передбачається із середини та зовні підсвітка в нічний час пам'ятного знаку. Дві дугоподібні кам'яні плити (стели) виконуються із кам'яних блоків ямпільського пісковика (Вінницька обл). Центральний вертикальний об'єм виконується, або із кам'яних блоків ямпільського пісковика, або із армоцементних конструкцій, облицьованих каменем ямпільського пісковика. Підоснова під пам'ятний знак, у вигляді трьох широких сходинок, цоколь і плінт під стели, теж виконуються із ямпільського пісковика. Таке рішення, в якому всі елементи виконуються із однорідного матеріалу, створює цілісну об'ємно-просторову композицію пам'ятного знаку і органічно вписується в існуюче середовище бульвару Незалежності. Транзитний бульвар, який з'єднує два важливі містобудівні утворення в місті; це майдан Незалежності із навколишньою існуючою забудовою та проспект Миру, який, у свою чергу, з'єднує район залізничного вокзалу, набережної ріки Устя із центральною, північною та східною частинами міста, являється загальноміською зоною відпочинку. Лінійна планувальна структура бульвару продиктувала архітектурно-планувальне та композиційне рішення пам'ятного знаку. Дві дугоподібні кам'яні плити (стели), на яких викарбувані горельєфні зображення, орієнтовані одна на схід – інша на захід, по дотичній сприймаються пішоходами, які рухаються вздовж лінійної осі бульвару. Вертикальний центральний об'єм, як символ «образу каплички» або «лампадки із свічкою всередині» композиційно являється домінуючим акцентом, який тримає цілісно всю композицію пам'ятного знаку. Кругла трьохступінчата підоснова, цокольний плінт під дугоподібні плити (стели) із горельєфними зображеннями являються базою всієї об'ємно-просторової композиції.

Загальний образ і композиція пам'ятного знаку являються синтезом або (поєднанням) об'ємно-просторових елементів архітектури та пластичних засобів образотворчого мистецтва. Пам'ятний знак, як домінанта в структурі громадського простору, наповнює його символічним змістом пам'яті героїв, які віддали своє життя за Незалежність України.

1. Денисенко Г., Денисенко О. Меморіальний простір України у формуванні історичної пам'яті. *Україна ХХ століття: культура, ідеологія, політика*. 2016. Вип. 21. С. 187. URL: http://resource.history.org.ua/publ/Uxxs_2016_21_17 (дата звернення: 10.11.2018). 2. Долганов П. С. Меморіальні таблиці у структурі символічного простору рівного. *Intermarum: історія, політика, культура*. 2014. № 1. С. 41–50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inhpc_2014_1_6 (дата звернення: 10.11.2018). 3. Соснова Н. С., Липчей І. І. Формування громадсь-

ких просторів села-курорту Шаян Закарпатської області. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура*. 2016. № 856. С. 139–144. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPARX_2016_856_20 (дата звернення: 10.11.2018). 4. Чібалашвілі А. Моделі існування художнього синтезу в дискурсі міжвидової мистецької практики ХХ століття. *Культурологічна думка*. 2012. № 5. С. 42–48. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kultdum_2012_5_7 (дата звернення: 10.11.2018).

REFERENCES:

1. Denysenko H., Denysenko O. Memorialnyi prostir Ukrainy u formuvanni istorychnoi pamiaty. *Ukraina XX stolittia : kultura, ideolohiia, polityka*. 2016. Vyp. 21. S. 187. URL: http://resource.history.org.ua/publ/Uxxs_2016_21_17 (data zvernennia: 10.11.2018).
2. Dolhanov P. S. Memorialni tablytsi u strukturi symvolichnoho prostoru rivnoho. *Intermarum: istoriia, polityka, kultura*. 2014. № 1. S. 41–50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inhpc_2014_1_6 (data zvernennia: 10.11.2018).
3. Sosnova N. S., Lypchei I. I. Formuvannia hromadskykh prostoriv sela-kurortu Shaian Zakarpatskoi oblasti. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhniky»*. Arkhitektura. 2016. № 856. S. 139–144. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPARX_2016_856_20 (data zvernennia: 10.11.2018).
4. Chibalashvili A. Modeli isnuvannia khudozhnoho syntezy v dyskursi mizhvydovoi mystetskoi praktyky KhKh stolittia. *Kulturolohichna dumka*. 2012. № 5. S. 42–48. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kultdum_2012_5_7 (data zvernennia: 10.11.2018).

Рецензент: д. архітектури, професор Ричков П. А. (НУВГП)

Sholudko M. V., Associate Professor, Sholudko M. M., Senior Lecturer,
(National University of Water and Environmental Engineering, Rivne)

MEMORIAL SIGN OF WARNING ATO AND THE HEROES OF THE NEGOTIATED CONSTANT ON BULVARIS OF INDEPENDENCE TO M. LEVEL – AS A SYNTHESIS OF EDUCATIONAL ART AND ARCHITECTURE IN THE MILITARY ENVIRONMENT

A brief analysis of the synthesis (combination) of fine arts and architecture in the urban environment was conducted. The features and basic principles approaches to the creation of a three-dimensional composition of a memorable sign for ATO soldiers and heroes of the Heavenly Hundred on Independence Boulevard in the city of Rivne. A sketch memorial design is presented.

Keywords: synthesis, public space, urban environment, memorable sign, fine arts, sketch project.

Шолудько Н. В., доцент, Шолудько М. Н., старший преподаватель,
(Национальный университет водного хозяйства и
природопользования, г. Ровно)

**ПАМЯТНЫЙ ЗНАК ВОИНАМ АТО И ГЕРОЯМ НЕБЕСНОЙ СОТНИ НА
БУЛЬВАРЕ НЕЗАВИСИМОСТИ В Г. РОВНО – КАК СИНТЕЗ
ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО ИСКУССТВА И АРХИТЕКТУРЫ В ГОРОДСКОЙ
СРЕДЕ**

Проведен краткий анализ синтеза (сочетание) изобразительного искусства и архитектуры в городской среде. Определены особенности и основные принципиальные подходы к созданию объемно-пространственной композиции памятного знака воинам АТО и героям Небесной сотни на бульваре Независимости в. Ровно. Представлены эскизный проект памятного знака.

Ключевые слова: синтез, общественное пространство, городская среда, памятный знак, изобразительное искусство, эскизный проект.
